

28-årig epok är över i hembygdsföreningen

03:00 | 11-03-05

SÖDERKÖPING | 28 år har han suttit som ordförande i Nartorp-Börrums Hembygdsförening. Nu har det blivit dags för Lars-Erik Nilsson att kliva av från posten men kvar i föreningen det blir han.

Tar man väg 210 söderut mot S:t Anna i så där två mil kommer man till lilla Nartorp. I dag kanske bygden inte är så välbesökt men en gång låg här länets största järnmalmgruva med många anställda. Den kan man besöka under någon av de gruvvandringar som hembygdsföreningen anordnar.

Bildades 1979

Hembygdsföreningen bildades 1979 och redan från början var Lars-Erik Nilsson en av de aktiva, 1983 tog han över ordförandeklubban som han sedan haft fram till årsmötet förra söndagen.

- Det är inte så lätt att få tag på någon som vill sitta som ordförande men nu tar Peter Löfquist över, säger Lars-Erik som dock kommer att vara kvar i föreningen som arbetande ledamot. I dagsläget har föreningen omkring 100 medlemmar.

Hembygdsgrård

Sedan starten på Nartorp-Börrums hembygdsförening har man ägnat sig åt torpinventeringar och åt att rusta upp hembygdsgrården Malmkullen bland mycket annat. Man arrangerar också valborgsmässo- och midsommarfirande samt S:t Anna-dagen och aktiviteter under Östgötadagarna.

- Vi har också samlat på oss en del gamla saker som vi ställer ut i Malmkullen i ett litet museum, berättar Lars-Erik som tillägger att det kommundrivna projektet Kulturarv Söderköping bland annat håller på att dokumentera dessa ting. Meningen är att foton ska läggas ut på nätet framöver.

I museet finns jordbruks- och fiskeredskap, böcker och gamla fotografier, och så naturligtvis gamla gruvbrytningsverktyg från Nartorpsgruvans storhetstid.

- Det var mycket därför som föreningen bildades, för gruvans skull, säger Lars-Erik Nilsson som tillägger att man i hembygdsgrården har byggt en modell av gruvan.

Gruvhistorik

Född som han är i bygden och med ett brinnande intresse för dess historia berättar Lars-Erik ledigt om gruvans tillblivelse och historik. Det är onekligen fascinerande att tänka sig hur annorlunda det såg ut i Nartorp för ungefär 100 år sedan.

- Brytningen startade på 1820-talet men då var inte skalan så stor, upplyser Lars-Erik som brukar leda gruvvandringarna som vanligen äger rum under Östgötadagarna.

Då i början gick järnmalm till Finspångs bruk. 1873 såldes så gruvan till Nartorps gruvaktiebolag där Finspångs-, Ankarsrums- och Överums bruk var intressenter. Nu blev driften mer effektiv men gruvans verkliga storhetstid skulle snart komma.

- 1911 köptes gruvan av en tysk firma och efter det blev det verklig stordrift, man kan ju tänka sig att en del av malmen behövdes senare när det blev världskrig, funderar Lars-Erik som tillägger att under denna period jobbade 100-150 man i gruvan.

Linbana

Man anlade vid denna tid en 6 km lång linbana som gick ut till Björnvik där en kaj byggdes. 1913 skeppades första lasset med 350 ton malm till Tyskland härifrån. Driften pågick sedan fram till 1927 då gruvan plötsligt lades ner.

- Sammanlagt skeppades det väl ut 330 000 ton järnmalm, det finns nog mycket malm kvar i gruvan än men det var inte lönsamt att bryta den längre, säger Lars-Erik Nilsson.

Hageby Centrum

Efter nära tre decennier som ordförande är nu Lars-Erik Nilsson en vanlig ledamot i Nartorp-Börrums hembygdsförening, även om hans engagemang för bygden säkert får ta sig många uttryck även framgent. Den nyvalde ordföranden Peter Löfquist är till vardags centrumchef för Hageby centrum eller som det numera kallas: Hageby Världens centrum.

Patrik Selsfors